

POSTANOWIENIE

Dnia 10 lipca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Wiesław Kozielowicz (przewodniczący)

SSN Tomasz Demendecki (sprawozdawca)

SSN Paweł Wojciechowski

Protokolant starszy inspektor sądowy Anna Rusak

przy udziale Zastępcy Głównego Rzecznika Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie radcy prawnego Anny Kończyk
w sprawie radcy prawnego D. F., obwinionego o popełnienie przewinień dyscyplinarnych określonych w art. 64 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych w zw. z art. 11 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego z zw. art. 145 i art. 66 ust. 1 ustawy z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń, po rozpoznaniu w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej na rozprawie w dniu 10 lipca 2024 r. kasacji wniesionych przez obwinionego oraz Zastępcę Głównego Rzecznika Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie od orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie z dnia 12 października 2021 r., sygn. akt [...], utrzymującego w mocy orzeczenie Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych [...] z dnia 24 września 2020 r., sygn. akt [...]

postanowił:

- I. oddalić kasację wniesioną przez obwinionego jako oczywiście bezzasadną;**
- II. umorzyć postępowanie kasacyjne z kasacji wniesionej na niekorzyść przez Zastępcę Głównego Rzecznika Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie;**
- III. wydatkami postępowania kasacyjnego w kwocie 20 zł (dwudziestu złotych) obciążyć obwinionego.**

Tomasz Demendecki Wiesław Kozielowicz Paweł Wojciechowski

[M. T.]

UZASADNIENIE

Uzasadnienie w zakresie punktu II postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 2024 r., sygn. akt II ZK 40/22

Radca prawny D. F. został obwiniony o to, że:

1. działając w sposób zawiniony sprzecznie z prawem i godnością zawodu w dniu 4 marca 2017 roku w T. w miejscu zamieszkania skarżącej S. K. w domu przy ul. [...] użył przemocy fizycznej wobec skarżącej: zaczepiał ją, dusił, popchnął ją powodując upadek ze schodów, znęcał się wobec niej i używał wulgarnych słów, tj. o przewinienie dyscyplinarne określone w art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o radcach prawnych (dalej powoływana jako: ustawa o radcach prawnych) w zw. z art. 11 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego;

2. działając w sposób zawiniony sprzecznie z prawem i godnością zawodu w dniu 4 marca 2017 roku w miejscu ogólnodostępnym dla publiczności w T. przy ul. [...] zaśmiewał to miejsce wyrzucając niedopałek papierosa, tj. o przewinienie dyscyplinarne określone w art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w zw. z art. 145 ustawy z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (dalej powoływana jako: k.w.) i art. 11 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego;

3. działając w sposób zawiniony sprzecznie z prawem i godnością zawodu w dniu 4 marca 2017 roku w T. przy ul. [...] wywołał niepotrzebną czynność poprzez wprowadzenie w błąd funkcjonariuszy Policji z Komisariatu Policji w T., informując, że doszło do kradzieży kluczyków do samochodu marki A. o nr rej. [...] na jego szkodę, co nie było zgodne z prawdą, tj. o przewinienie dyscyplinarne określone w art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w zw. z art. 66 ust. 1 k.w. i art. 11 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego.

Orzeczeniem Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych [...] z dnia 24 września 2020 r., sygn. akt [...]:

I. uznano obwinionego radcę prawnego D. F. za winnego popełnienia zarzucanego mu przewinienia dyscyplinarnego polegającego na tym, że działając w sposób zawiniony sprzecznie z prawem i godnością zawodu w dniu 4 marca 2017 roku w T. w miejscu zamieszkania skarżącej S. K. w domu przy ul. [...] użył przemocy fizycznej wobec skarżącej:

zaczepiał ją, dusił, popchnął ją powodując upadek ze schodów, znęcał się wobec niej i używał wulgarnych słów, tj. przewinienia dyscyplinarnego określonego w art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w zw. z art. 11 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego i za to na podstawie art. 65 ust. 1 pkt 2 ustawy o radcach prawnych wymierzono mu karę nagany;

II. uznano obwinionego radcę prawnego D. F. za winnego popełnienia zarzucanego mu przewinienia dyscyplinarnego polegającego na tym, że działając w sposób zawiniony sprzecznie z prawem i godnością zawodu w dniu 4 marca 2017 roku w miejscu ogólnodostępnym dla publiczności w T. przy ul. [...] zaśmiecał to miejsce wyrzucając niedopałek papierosa, tj. przewinienia dyscyplinarnego określonego w art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w zw. z art. 145 k.w. i art. 11 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego i za to na podstawie art. 65 ust. 1 pkt 2 ustawy o radcach prawnych wymierzono mu karę nagany;

III. uznano obwinionego radcę prawnego D. F. za winnego popełnienia zarzucanego mu przewinienia dyscyplinarnego polegającego na tym, że działając w sposób zawiniony sprzecznie z prawem i godnością zawodu w dniu 4 marca 2017 roku w T. przy ul. [...] wywołał niepotrzebną czynność poprzez wprowadzenie w błąd funkcjonariuszy Policji z Komisariatu Policji w T., informując, że doszło do kradzieży kluczyków do samochodu marki A. o nr rej. [...] na jego szkodę, co nie było zgodne z prawdą, tj. przewinienia dyscyplinarnego określonego w art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w zw. z art. 66 ust. 1 k.w. i art. 11 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego i za to na podstawie art. 65 ust. 1 pkt 3 ustawy o radcach prawnych wymierzono mu karę pieniężną w wysokości 2000 złotych;

IV. na podstawie art. 65¹ ust. 1 ustawy o radcach prawnych połączono wymierzone w pkt I i II orzeczenia kary i wymierzono obwinionemu karę łączną nagany.

V. na podstawie art. 70⁶ ustawy o radcach prawnych obciążono radcę prawnego D. F. kosztami postępowania dyscyplinarnego i zasądzono od niego na rzecz Okręgowej Izby Radców Prawnych [...] kwotę 3000 zł.

Odwołanie od powyższego orzeczenia wniósł obwiniony, zaskarżając powyższe orzeczenie w całości na swoją korzyść. Skarżący zarzucił zaskarżonemu rozstrzygnięciu:

1. obrazę przepisów postępowania, tj. art. 332 § 1 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 337 § 1 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych polegającą na zaniechaniu wskazania we wniosku o ukaranie obligatoryjnego elementu jakim jest numer telefonu, telefaksu i adres poczty elektronicznej lub informacji o ich nieposiadaniu przez obwinionego lub niemożności ich ustalenia, co w konsekwencji doprowadziło do zaniechania zwrócenia przez OSD Rzecznikowi wniosku o ukaranie a następnie do powstania bezwzględnej przyczyny odwoławczej (art. 439 § 1 pkt 9. k.p.k. w zw. z art. 17 ust. 1 pkt 9 k.p.k.) poprzez

brak skargi uprawnionego oskarżyciela, ponieważ wniosek o ukaranie z dnia 1 lipca 2020 r., który nie zawiera ww. obligatoryjnego elementu aktu oskarżenia nie jest skargą w rozumieniu art. 17 ust. 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych, a oczywiście wadliwe jest stanowisko sądu I instancji, iż „nie można zatem automatycznie dokonywać zwrotu wniosku o ukaranie z powodu jakiegokolwiek braku formalnego” (s. 5 uzasadnienia zaskarżonego wyroku), ponieważ gdyby tak rzeczywiście było, to postępowanie dyscyplinarne mogłoby się toczyć bez jakiegokolwiek pisemnego wniosku o ukaranie co oznacza, że argument Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego o braku obowiązku zwrotu wniosku o ukaranie jest absurdalny i sprzeczny z literalną treścią art. 337 § 1 k.p.k., który nakazuje obligatoryjny zwrot wniosku o ukaranie pod rygorem bezwzględnej przyczyny odwoławczej;

2. obrazę przepisów postępowania, tj. art. 334 § 3 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 337 § 1 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych polegającą na zaniechaniu zawiadomienia przez oskarżyciela obwinionego i pokrzywdzonych o przesłaniu wniosku o ukaranie do sądu, co w konsekwencji doprowadziło do zaniechania zwrócenia przez Okręgowy Sąd Dyscyplinarny wniosku o ukaranie oskarżycielowi oraz doprowadziło następnie do bezwzględnej przyczyny odwoławczej na podstawie art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 17 ust. 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych, tj. braku skargi uprawnionego oskarżyciela, ponieważ rzecznik dyscyplinarny nie był uprawniony do wniesienia wniosku o ukaranie bez zawiadomienie o tym obwinionego i pokrzywdzonych, a oczywiście wadliwe jest stanowisko Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego, iż: „Nie można zatem automatycznie dokonywać zwrotu wniosku o ukaranie z powodu jakiegokolwiek braku formalnego” (s. 5 uzasadnienia zaskarżonego wyroku), ponieważ gdyby tak rzeczywiście było, to postępowanie dyscyplinarne mogłoby się toczyć bez jakiegokolwiek pisemnego wniosku o ukaranie, co oznacza, że argument Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego o braku obowiązku zwrotu wniosku o ukaranie jest absurdalny i sprzeczny z literalną treścią art. 337 § 1 k.p.k., który nakazuje obligatoryjny zwrot wniosku o ukaranie pod rygorem bezwzględnej przyczyny odwoławczej;

3. obrazę przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 129 § 1 k.p.k. w zw. z art. 350 § 2 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych polegającą na zaniechaniu wskazania sali rozpraw we wszystkich trzech zawiadomieniach (wezwaniami) adresowych do obwinionego o wszystkich trzech terminach rozprawy w sprawie przed Okręgowym Sądem Dyscyplinarnym w dniach 4 sierpnia 2020 r., 25 sierpnia 2020 r. i 24 września 2020 r., w sytuacji gdy budynek

Okręgowej Izby Radców Prawnych [...] ma kilka pięter i kilkadziesiąt sali, co w konsekwencji uniemożliwiło obwinionemu stawienie się na rozprawie, ustne złożenie przez obwinionego wyjaśnień na rozprawie oraz zabranie przez obwinionego głosu po zamknięciu przewodu sądowego na podstawie art. 406 § 1 k.p.k. i mogło tym samym mieć potencjalny wpływ na treść orzeczenia;

4. obrazę przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k. w zw. art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych polegającą na zaniechaniu wskazania w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia jakichkolwiek faktów jakie Sąd uznał za udowodnione, s. 1 - 4 uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia „przedstawiają irrelevantny prawnie przebieg dochodzenia dyscyplinarnego”, natomiast s. 4 -7 uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia zawierają odparcie wniosków obwinionego (na co wskazują chociażby początkowe fragmenty kolejnych akapitów: „Odnosząc się do zarzutów formalnych formułowanych przez radcę prawnego D. F. i jego wniosku o zwrot wniosku o ukaranie ...”, „nie można zatem automatycznie dokonywać zwrotu wniosku o ukaranie z powodu jakiegokolwiek braku formalnego”, „ponadto, obwiniony wnosił o przeprowadzenie dowodu z dodatkowych dokumentów oraz ze świadków „Okręgowy Sąd Dyscyplinarny Okręgowej Izby Radców Prawnych [...] uznał za wystarczające i wiarygodne dokumenty zgromadzone w aktach sprawy ...”; „odnosząc się natomiast do zarzutu naruszenia art. 334 § 3 Kodeksu postępowania karnego”; „jeżeli chodzi o wymiar kary za popełnione przez obwinionego przewinienie dyscyplinarne”, „obwinionego radcę prawnego D. F. obciążono ponadto kosztami postępowania dyscyplinarnego w maksymalnej kwocie 3.000,00 zł”, jednakże na żadnej z 7 stron uzasadnienia nie znajduje się wskazanie jaki stan faktyczny legł u podstaw wyroku Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego, co w konsekwencji spowodowało, że obwiniony został pozbawiony możliwości podniesienia zarzutu błędów w ustalenia faktycznych oraz że kontrola instancyjna zaskarżonego orzeczenia jest niemożliwa, a brak wskazania w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku w ogóle stanu faktycznego wyłącza zastosowania art. 455a k.p.k. i mogło tym samym mieć potencjalny wpływ na treść orzeczenia wydanego przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny;

5. obrazę przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 167 k.p.k. albo art. 170 § 1 pkt 1, 2, 3, 4, 5 i 6 k.p.k., art. 170 § 1 a k.p.k. i art. 170 § 2 k.p.k. polegającą za zaniechaniu rozpoznania przez Okręgowy Sąd Dyscyplinarny albo polegającą na oddaleniu przez Okręgowy Sąd Dyscyplinarny wniosków dowodowych obwinionego sformułowanych w pkt 2 i 3 petitum pisma obwinionego z dnia 24 lipca 2020 r. zatytułowanego „Odpowiedź na wniosek o ukaranie z wnioskiem o zwrot wniosku

o ukaranie” oraz w pkt 2-11 pisma obwinionego z dnia 19 sierpnia 2020 r. zatytułowanego „Pismo z wnioskami dowodowymi” w sytuacji, gdy ww. wnioski dowodowe dotyczyły tak istotnych okoliczności faktycznych sprawy jak np.: (I) zagrożenie przez świadków zdarzenia z dnia 4 marca 2017 r. obwinionemu pozbawianiem obwinionego prawa do wykonywania zawodu; (II) motywacji świadków zdarzenia z dnia 4 marca 2017 r.; (III) braku wiarygodności świadków zdarzenia z dnia 4 marca 2017 r.; (IV) braku sprawstwa obwinionego; (V) rzeczywistych powodów wezwania przez obwinionego Policji w dniu 4 marca 2017 r.; (VI) zasadności wezwania przez obwinionego Policji w dniu 4 marca 2017 r.; (VII) poszukiwania dowodów niewinności obwinionego; (VIII) prawdopodobieństwa wersji wydarzeń obwinionego; (ix) przebiegu wydarzeń w dniu 4 marca 2017 r.; (X) braku winy obwinionego; (XI) braku wiarygodności i mocy dowodowej wyroku i uzasadnienia wyroku Sądu Rejonowego w G. z dnia 29 października 2019 r. oraz wyroku i uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego P. z dnia 25 lutego 2020 r.; co w konsekwencji mogło doprowadzić do błędów w ustaleniach faktycznych oraz błędnej oceny materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie;

6. obrazę przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 175 § 1 k.p.k. w zw. z art. 366 § 1 k.p.k. w zw. z art. 9 § 1 k.p.k. w zw. art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych polegającą na zaniechaniu przeprowadzenia z urzędu przez Okręgowy Sąd Dyscyplinarny dowodu z wyjaśnień obwinionego, co w konsekwencji mogło doprowadzić do błędów w ustaleniach faktycznych oraz błędnej oceny materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie;

7. obrazę przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 7 k.p.k., polegającą na uznaniu przez Okręgowy Sąd Dyscyplinarny za wiarygodne:

- dowodu z dokumentów w postaci wyroku oraz uzasadnienia wyroku Sądu Rejonowego w G. z dnia 29 października 2019 r., sygn. akt: [...] i wyroku Sądu Okręgowego P. z dnia 25 lutego 2020 r., sygn. akt: [...] w sytuacji, gdy ze znajdującej się w aktach sprawy kopii wniosku o wznowienie postępowania wynika, że w postępowaniach przed sądami powszechnymi doszło do bezzwzględnej przyczyny odwoławczej, gdyż obwiniony nie posiadał obrońcy z urzędu pomimo, iż Sąd Rejonowy wydał postanowienie o przeprowadzeniu dowodu z opinii biegłego psychiatry na okoliczność poczytalności obwinionego, ponieważ obrońca z urzędu został odwołany zanim Sąd Rejonowy wyznaczył biegłego,

- dowodu z zeznań pokrzywdzonej S. K. w sytuacji, gdy kryterium oceny wiarygodności dowodu jest sprzeczność lub zgodność z innymi dowodami a zeznania S. K. z dnia 7 czerwca 2017 r. złożone w toku dochodzenia w postępowaniu dyscyplinarnym są oczywiście sprzeczne z treścią podpisanej przez pokrzywdzoną i znajdującą się w aktach skargą z dnia 24 kwietnia 2017 r., z której wynika, że obwiniony znęcał się nad nią przez rok, co przyczyniło się do utraty jej zdrowia psychicznego i fizycznego - złamania obojczyka, co mogło doprowadzić do błędów w ustaleniach faktycznych oraz błędnej oceny materiału dowodowego sprawy;

8. obrazę przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 156 ust. 2 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych polegającą na zaniechaniu przez OSD wydania obwinionemu kserokopii protokołu rozprawy z dnia 24 września 2020 r. oraz dokumentacji medycznej załączonej przez pokrzywdzoną, pomimo pisemnego wniosku obwinionego, doręczonego w dniu 29 września 2020 r., co uniemożliwiło obwinionemu skuteczne i precyzyjne sformułowanie zarzutów, co może mieć wpływ na treść orzeczenia, ponieważ sąd nie rozpoznaje z urzędu zarzutów naruszenia przepisów postępowania, niepodniesionych przez obwinionego w odwołaniu;

9. obrazę przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 70⁶ ust. 3 ustawy o radcach prawnych w zw. z § 1 ust. 2 uchwały nr 86/IX/2015 KRRP z dnia 20 marca 2015 r. w sprawie określenia wysokości zryczałtowanych kosztów postępowania dyscyplinarnego polegającą na obciążeniu obwinionego kosztami postępowania w maksymalnej wysokości 3.000 zł, pomimo, że nie było to uzasadnione liczbą i czasochłonnością czynności procesowych oraz rodzajem i stopniem złożoności sprawy.

Formułując powyższe zarzuty obwiniony wniósł o:

1. zmianę zaskarżonego orzeczenia i uniewinnienie;

2. przeprowadzenie przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny dowodów wskazanych w pkt 2 i 3 petitum pisma obwinionego z dnia 24 lipca 2020 r. zatytułowanego „Odpowiedź na wniosek o ukaranie z wnioskiem o zwrot wniosku o ukaranie” oraz w pkt 2-11 pisma obwinionego z dnia 19 sierpnia 2020 r. zatytułowanego „Pismo z wnioskami dowodowymi” na okoliczności wskazane w treści tych pism;

3. przeprowadzenie przez Okręgowy Sąd Dyscyplinarny jako sąd wezwany dowodu z wyjaśnień obwinionego;

4. uzupełnienie przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia poprzez wskazanie faktów, które Wyższy Sąd Dyscyplinarny uznał za udowodnione;

5. przeprowadzenie przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny dowodów z załączonych dokumentów, tj.: kopii wezwania z dnia 14 lipca 2020 r. na termin rozprawy w dniu 4 sierpnia 2020 r.; kopii zawiadomienia z dnia 5 sierpnia 2020 r. o terminie rozprawy w dniu 25 sierpnia 2020 r.; kopii zawiadomienia z dnia 26 sierpnia 2020 r. o terminie rozprawy w dniu 24 września 2020 r. na okoliczność wadliwego wezwania i zawiadomienia obwinionego o wszystkich terminach rozprawy z uwagi na brak wskazania sali rozpraw w treści wezwania i zawiadomień; przeprowadzenie przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny dowodu z załączonego wydruku z Internetu obrazującego budynek przy ul. [...] P. na okoliczność, iż budynek ten składa się z wielu pięter i kilkudziesięciu sal i pokoi, a tym samym niemożliwości udziału obwinianego na rozprawie z uwagi na brak wskazania sali rozpraw w treści wezwania i zawiadomień; przeprowadzenie przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny dowodu z załączonej kopii pisma obwinionego z dnia 24 września 2020 r. zatytułowanego „Wniosek o kserokopię protokołu rozprawy i dokumentów z akt sprawy” wraz z kopią zwrotnego potwierdzenia odbioru na okoliczność nieprzesłania obwinionemu protokołu rozprawy z dnia 24 września 2020 r. oraz dokumentacji medycznej załączonej przez pokrzywdzoną do skargi z dnia 24 kwietnia 2017 r.

Odwołanie od orzeczenia sądu meriti wniósł również Minister Sprawiedliwości, zarzucając rażąco niewspółmierność kar za delikty opisane w punktach I i III orzeczenia OSD. Minister Sprawiedliwości wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez wymierzenie obwinionemu za każdy czyn przypisany w punktach I i III jednostkowych kar zawieszenia prawa do wykonywania zawodu oraz orzeczenie łącznej kary 3 lat zawieszenia prawa do wykonywania zawodu oraz kary dodatkowej zakazu wykonywania patronatu na okres 8 lat.

Orzeczeniem z dnia 12 października 2021 r., sygn. akt [...], Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie zaskarżone rozstrzygnięcie Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych [...] z dnia 24 września 2020 r., sygn. akt [...], utrzymał w mocy, zasądając od obwinionego koszty postępowania odwoławczego w kwocie 1.500 zł na rzecz Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie.

Kasację od powyższego orzeczenia wniósł obwiniony, zaskarżając je w całości na swoją korzyść, podnosząc:

1. rażące naruszenie prawa, tj. 202 § 1 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. w zw. z art. 458 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych polegające na zaniechaniu przeprowadzenia w toku postępowania dyscyplinarnego dowodu z opinii dwóch biegłych lekarzy psychiatrów na okoliczność poczytalności obwinionego oraz niedozwolonym zastąpieniu (transponowaniu) opinii sądowej dwóch lekarzy biegłych psychiatrów prywatną „opinią” sporządzoną przez jednego lekarza. Opinia M. B. nie jest dokumentem urzędowym, ponieważ M. B. nie został wyznaczony do sporządzenia opinii przez sąd powszechny lub sąd dyscyplinarny;

2. rażące naruszenie prawa, tj. art. 7 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych polegające na dokonaniu niezgodnej z zasadami logiki, prawidłowego rozumowania i doświadczenia życiowego oceny dowodów w postaci: (I) postanowienia Sądu Rejonowego w G. z dnia 13 lipca 2018 r. o powołaniu na biegłą psychiatrę E. K.; (II) „opinii” o stanie zdrowia psychicznego obwinionego z dnia 20 października 2018 r. sporządzonej przez M. B.; oraz (III) protokołu rozprawy z dnia 13 lipca 2018 roku przed Sądem Rejonowym w G. (sygn. akt [...]). Naruszenie to doprowadziło w konsekwencji do naruszenia art. 366 § 1 k.p.k. w zw. z art. 202 § 1 k.p.k. w zw. z art. 458 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach polegającego na zaniechaniu wyjaśnienia z urzędu kwestii poczytalności obwinionego. To zaś doprowadziło do bezwzględnej przyczyny odwoławczej na podstawie art. 439 § 1 k.p.k. pkt 10 k.p.k. w zw. z art. 79 § 1 pkt 3 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych, tj. do nieposiadania przez obwinionego obrońcy z urzędu, gdy zachodzi uzasadniona wątpliwość co do poczytalności obwinionego w czasie czynu;

3. rażące naruszenie prawa, tj. art. 438 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 129 § 1 k.p.k. w zw. z art. 350 § 2 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 458 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych polegające na uznaniu przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny, że niepoinformowanie stron postępowania o sali rozpraw we wszystkich zawiadomieniach o trzech terminach rozprawy w sprawie przed Okręgowym Sądem Dyscyplinarnym w dniach 4 sierpnia 2020 r., 25 sierpnia 2020 r. i 24 września 2020 r., nie mogło mieć wpływu na treść orzeczenia wydanego w sprawie. Uchybienie to utrudniło pokrzywdzonym i obwinionemu udział w rozprawie, składanie oświadczeń i wniosków dowodowych w toku rozprawy oraz zabranie głosu po zamknięciu przewodu sądowego i w sposób oczywisty mogło mieć wpływ na treść orzeczenia. W dalszej kolejności naruszenie to doprowadziło do naruszenia

art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych, polegającego na zaniechaniu uchylenia orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania z uwagi na konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości, co wynikało z naruszenia prawa stron do udziału w rozprawie.

4. rażące naruszenie prawa, tj. 170 § 1 pkt 2 i 5 w zw. z art. 170 § 3 k.p.k. w zw. z art. 94 § 1 pkt 5 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych polegające na błędnym oddaleniu wniosków dowodowych wskazanych w pkt 1, 3, 4 i 6 postanowienia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego w sytuacji, gdy: (I) oddalenie wniosków dowodowych nastąpiło bez jakiegokolwiek uzasadnienia faktycznego, ponieważ powtórzenie w postanowieniu o oddaleniu podstawy prawnej (o której mowa w art. 94 § 1 pkt 4 k.p.k.) nie stanowi uzasadnienia w rozumieniu art. 94 § 1 pkt 5 k.p.k.; (II) za zmierzający w sposób oczywisty do przedłużenia postępowania został uznany wniosek o przeprowadzenie dowodu z jednostronicowego dokumentu załączonego przez obwinionego; (III) za zmierzający w sposób oczywisty do przedłużenia postępowania został uznany wniosek o przeprowadzenie dowodu z zeznań naocznych świadków zdarzenia, którzy nie zostali przesłuchani w toku dochodzenia;

5. rażące naruszenie prawa, tj. art. 8 § 1 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych polegające na uznaniu przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny, że zarzut braku wiarygodności i mocy dowodowej wyroków sądów powszechnych wydanych w tej samej sprawie w postępowaniu wykroczeniowym jest bezzasadny, ponieważ wyroki sądów powszechnych nie zostały uchylone. Spowodowało to w konsekwencji nierozpoznanie przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny zarzutu podniesionego w pkt 7 ppkt (I) odwołania obwinionego oraz przyjęcie przez sąd dyscyplinarny formalnej (legalnej) oceny dowodów zgodnie, z którą wyrok sądu powszechnego jest wiążący dla sądu dyscyplinarnego dopóki nie zostanie uchylony. Formalna ocena dowodów jest sprzeczna z art. 8 § 1 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k.;

6. rażące naruszenie prawa, tj. art. 7 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych polegające na uznaniu, że „pomiędzy skargą (S. K.) dnia 24 kwietnia 2017 r. a wskazanymi zeznaniami (S. K.) nie ma sprzeczności”, w sytuacji, gdy z ww. skargi wynika, że obwiniony miał rzekomo znęcać się nad pokrzywdzoną przez rok i złamać pokrzywdzonej obojczyk, jednak ani sąd powszechny ani sąd dyscyplinarny nie skazały obwinionego za znęcanie się nad pokrzywdzoną lub za złamanie jej obojczyka;

7. rażące naruszenie prawa, tj. art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k. w zw. art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych polegające na zaniechaniu wskazania w uzasadnieniu zaskarżonych orzeczeń jakichkolwiek faktów jakie sądy dyscyplinarne uznały za udowodnione. Wyższy Sąd Dyscyplinarny nie wskazał podstawy faktycznej swojego wyroku i wyroku Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego odsyłając w tym zakresie do „okoliczności objętych wnioskiem o ukaranie”. Wniosek o ukaranie nie zawiera żadnych okoliczności faktycznych a jedynie opis czynów zarzucanych obwinionemu. Oznacza to, że żaden z wyroków sądów dyscyplinarnych ani wnioski o ukaranie nie wskazują faktów uznanych za udowodnione a jedynie zawierają opisy czynów zarzucanych obwinionemu. Skazanie obwinionego uzasadnia się faktem skazania obwinionego;

8. rażące naruszenie prawa, tj. art. 438 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. art. 70⁶ ust. 3 ustawy o radcach prawnych w zw. z § 1 ust. 2 uchwały nr 86/IX/2015 Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 20 marca 2015 r. w sprawie określenia wysokości zryczałtowanych kosztów postępowania dyscyplinarnego polegające na zaniechaniu zmiany orzeczenia o kosztach postępowania w pierwszej instancji i w konsekwencji obciążeniu obwinionego kosztami postępowania w pierwszej instancji w maksymalnej wysokości 3.000,00 zł pomimo, że me było to uzasadnione liczbą i czasochłonnością czynności procesowych, rozpraw i posiedzeń oraz rodzajem i stopniem złożoności sprawy, ponieważ: (I) sąd pierwszej instancji oparł się na wydanym wcześniej wyroku sądu powszechnego; (II) w postępowaniu sądowym w pierwszej instancji nie przeprowadzono żadnego dowodu;

9. rażące naruszenie prawa, tj. art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych w zw. z art. 332 § 1 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 337 § 1 k.p.k. w zw. z art. 458 k.p.k., polegające na uznaniu, że odpowiednie stosowanie przepisów art. 332 § 1 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 337 § 1 k.p.k. do wniosku o ukaranie w postępowaniu dyscyplinarnym oznacza odstępiania od ich stosowania, pomimo że treść i wymogi formalne wniosku o ukaranie w postępowaniu dyscyplinarnym nie są w ogóle uregulowane w przepisach ustawy o radcach prawnych oraz pomimo że odpowiednie stosowanie przepisów może oznaczać zaniechanie ich stosowania tylko wyjątkowo, gdy przepisy te są bezprzedmiotowe lub całkowicie sprzeczne z przepisami ustawy o radcach prawnych normującymi treść i wymogi formalne wniosku o ukaranie. Naruszenie to doprowadziło w konsekwencji do bezwzględnej przyczyny odwoławczej na podstawie art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 17 ust. 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych, tj. braku skargi uprawnionego oskarżyciela;

10. rażące naruszenie prawa, tj. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych w zw. z art. 334 § 3 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 337 § 1 k.p.k. w zw. z art. 458 k.p.k. polegające na uznaniu,

że odpowiednie stosownie przepisów art. 334 § 3 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 337 § 1 k.p.k. do kontroli formalnej wniosku o ukaranie w postępowaniu dyscyplinarnym oznacza odstąpienie od ich stosowania, pomimo że kontrola formalna wniosku o ukaranie w postępowaniu dyscyplinarnym nie jest w ogóle uregulowana w przepisach ustawy o radcach prawnych oraz pomimo że odpowiednie stosowanie przepisów może oznaczać zaniechanie ich stosowania tylko wyjątkowo, gdy przepisy te są bezprzedmiotowe lub całkowicie sprzeczne z przepisami ustawy o radcach prawnych normującymi kontrolę formalną wniosku o ukaranie. Naruszenie to doprowadziło w konsekwencji do bezwzględnej przyczyny odwoławczej na podstawie art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 17 ust. 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych, tj. braku skargi uprawnionego oskarżyciela.

11. rażące naruszenie prawa, tj. 100 § 8 k.p.k. w zw. z art. 526 § 2 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych polegające na usiłowaniu wprowadzenia przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny obwinionego w błąd poprzez błędne pouczenie obwinionego pismem Wyższego Sądu Dyscyplinarnego z dnia 9 listopada 2021 r., że kasacja musi zostać sporządzona i podpisana przez obrońcę będącego adwokatem lub radcą prawnym w sytuacji, gdy art. 526 § 2 k.p.k. pozwala obwinionemu będącemu radcą prawnym na samodzielne sporządzenie i podpisanie kasacji w swojej własnej sprawie. W konsekwencji błędnego pouczenia Wyższy Sąd Dyscyplinarny naruszył podstawą zasadę lojalności sądu wobec stron postępowania.

Wskazując na powyższe zarzuty obwiniony o uchylenie w całości zaskarżonego orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego oraz poprzedzającego go orzeczenia Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Kasację od orzeczenia sądu odwoławczego wniósł nadto Zastępca Głównego Rzecznika Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie, który zaskarżył powyższe w zakresie pkt. 1 orzeczenia na niekorzyść obwinionego, formułując zarzut rażącej niewspółmierności kary dyscyplinarnej poprzez wymierzenie kary zbyt łagodnej w stosunku do popełnionego deliktu dyscyplinarnego, w szczególności stopnia jego społecznej szkodliwości i stopnia winy.

Wskazując na powyższy autor kasacji wniósł o uchylenie pkt 1 zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy Wyższemu Sądowi Dyscyplinarnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Postępowanie kasacyjne, zainicjowane kasacją wniesioną na niekorzyść obwinionego przez Zastępcę Głównego Rzecznika Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie, należało umorzyć wobec wystąpienia ujemnej przesłanki procesowej w postaci przedawnienia.

W związku z układem procesowym, który nastąpił w tej sprawie po dniu 4 marca 2022 r. pierwszoplanową kwestią, poprzedzającą możliwość prowadzenia rozważań nad zasadnością zarzutu sformułowanego w powyższej kasacji, była dopuszczalność rozpoznania nadzwyczajnego środka zaskarżenia.

Na wstępie wskazać należy, iż postępowanie dyscyplinarne radców prawnych oparte jest na modelu postępowania karnego przed sądami powszechnymi. Mocą art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych w sprawach nieuregulowanych stosuje się odpowiednio przepisy k.p.k., które stwarzają możliwość zabezpieczenia praw i wolności obwinionego (zob. wyrok TK z 27 lutego 2001 r., K 22/00, OTK 2001, nr 3, poz. 48 oraz powołane tam orzecznictwo). Zgodnie z art. 529 k.p.k. - znajdującym zastosowanie na gruncie niniejszego postępowania dyscyplinarnego mocą art. 74¹ ustawy o radcach prawnych) - wniesieniu i rozpoznaniu kasacji na korzyść oskarżonego (odpowiednio na gruncie postępowania dyscyplinarnego: obwinionego) nie stoi na przeszkodzie wykonanie kary, zatarcie skazania, akt łaski, ani też okoliczność wyłączająca ściganie (a tym samym przedawnienie karalności) lub uzasadniająca zawieszenie postępowania. *A contrario*, wystąpienie zatem którejkolwiek z uprzednio wskazanych przesłanek nie tylko uniemożliwia rozpoznanie kasacji, ale samo jej wniesienie na niekorzyść (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 8 października 2013 r., III KK 44/13, LEX nr 1403981; postanowienie Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2013 r., IV KK 337/13, LEX nr 1403902).

Treść art. 70 ust. 2 ustawy radcach prawnych wskazuje natomiast, iż w razie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego przed upływem terminu, o którym mowa w ust. 1, karalność przewinienia dyscyplinarnego ustaje, jeżeli od czasu jego popełnienia upłynęło pięć lat, a w przypadkach przewidzianych w art. 11 ust. 2 - trzy lata.

Zważając zatem na datę czynów zarzucanych obwinionemu, dokonując prostego zestawienia dat w kontekście uprzednio powołanego terminu, wskazać należy, że w niniejszej sprawie w toku postępowania kasacyjnego, tj. po wniesieniu nadzwyczajnego środka zaskarżenia przez Zastępcę Głównego Rzecznika Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie, doszło do przedawnienia karalności zarzucanych obwinionemu czynów.

Na gruncie rozpoznawanej sprawy ujemna przesłanka procesowa w postaci przedawnienia wprawdzie zmaterializowała się po wniesieniu kasacji przez Zastępcę Głównego Rzecznika Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie, jednakże powyższej okoliczności nie sposób odmówić znaczenia prawnego, gdyż proces rozstrzygania winien uwzględniać stan faktyczny i prawny nie tylko istniejący w czasie wydania zaskarżonego wyroku, lecz również ten ma moment orzekania.

W orzecznictwie wskazuje się natomiast, iż w układzie procesowym, w którym Sąd Najwyższy, rozpoznając kasację wniesioną na niekorzyść oskarżonego (odpowiednio: obwinionego), stwierdził, iż w czasie orzekania zachodzi ujemna przesłanka procesowa określona w art. 17 pkt 6 k.p.k., winien umorzyć tylko to postępowanie, które zostało wszczęte wskutek wniesienia tego nadzwyczajnego środka zaskarżenia, chyba że zmieniłby jej kierunek i orzekł na korzyść (zob. uchwała Sądu Najwyższego składu 7 sędziów z 12 lutego 1992 r., I KZP 40/91, OSNKW 1992, nr 5-6, poz. 31 i glosa aprobująca T. Grzegorzcyka, Informacja Prawnicza 1994, nr 4-6; jak również: postanowienie Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2006 r., II KK 295/05, LEX nr 193052).

Mając na uwadze, iż zaistnienie ujemnej przesłanki procesowej w postaci przedawnienia nie pozwala na dalsze procedowanie, natomiast kasacja na niekorzyść obwinionego wywiedziona przez Zastępcę Głównego Rzecznika Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie była wniesiona przed jej wystąpieniem, a zatem przysługiwał jej przymiot dopuszczalności i nie jest możliwa zmiana jej kierunku, Sąd Najwyższy na mocy art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych umorzył postępowanie wszczęte na wskutek tej kasacji.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w punkcie II postanowienia.

[M. T.]

[ms]

